

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Katedra technické a informační výchovy

Bakalářská práce
**Tématika prevence zubního kazu jako inspirace
pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole**

Eva Divišová, Dis.

Vedoucí práce: PhDr. Pavlína Částková, Ph.D.

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně pod vedením
PhDr. Pavlíny Částkové, Ph.D. s využitím uvedené literatury a pramenů.

V Olomouci dne 30.3.2020

Eva Divišová, DiS.

Poděkování

Děkuji paní PhDr.Pavlně Částkové, PhD., za odborné vedení, laskavý přístup a příjemnou spolupráci, cenné rady a připomínky.

Motto:

„Představivost je důležitější než znalosti“.

Albert Einstein

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	6
1 Polytechnické vzdělávání	8
1.1 Důvody technického vzdělávání	9
1.2 Cíle technického vzdělávání.....	10
1.3 Technická gramotnost	10
1.4 Technická tvořivost.....	10
1.5 Prospěšnost technické tvořivosti.....	12
2 Pojetí předškolního vzdělávání	13
2.1 Specifika předškolního vzdělávání.....	14
2.2 Metody a formy práce v polytechnickém vzdělávání.....	14
3 Cíle předškolního vzdělávání.....	18
3.1 Rámcové cíle	18
3.2 Klíčové kompetence.....	19
3.3 Vzdělávací obsah v RVP pro předškolní vzdělávání	19
3.4 Vzdělávací obsah polytechnického vzdělávání v MŠ	20
4 Prevence vzniku zubního kazu u dětí	21
4.1 Zubní kaz	21
4.2 Význam dočasného chrupu.....	22
4.3 Stálý chrup	23
4.4 Význam stravy.....	23
4.5 Fluoridová prevence	23
4.6 Preventivní prohlídky.....	24
5 Metodické listy.....	25
5.1 Námět: Kresba křídou	25

5.2	Námět: Pečení perníčků.....	31
5.3	Námět: Tvoření pomocí textilií a přírodních materiálů	36
5.4	Námět: Edukace správného čištění zubů při tvoření s modelínou	41
5.5	Námět: Co zubům prospívá a co jim škodí.....	46
5.6	Námět: Výroba modelu úst a zubního kartáčku v nadměrné velikosti a nácvik správné dentální hygieny na modelu	50
5.7	Námět: Vrtání zubního kazu, čištění a oplach zubu, dotvoření zubu výplní (bílou plombou) aneb “Hra na pana doktora”	57
5.8	Námět: Tvoření z netradičních materiálů	62
6	Závěr.....	68
	Seznam použitých zdrojů a literatury.....	69
	Seznam použitých zkratk	71

Úvod

Doba, ve které právě žijeme, mohou mnozí z nás nazvat dobou nebývalého rozkvětu vědy, techniky a technologií, s jejichž využitím se v praktickém životě denně setkáváme. Vždyť jen každodenní využívání informačních technologií si mnozí z nás uvědomí někdy až ve chvíli, kdy např. vypnou elektrický proud. I do mateřských škol se v několika posledních letech dostává různé spektrum materiálního didaktického vybavení v podobě informačních a komunikačních technologií, označovaných jako digitální technologie. Můžeme tedy jen spekulovat, jestli je to dobře nebo ne. Ne všichni učitelé v mateřské škole jsou zastánci těchto technologií, na druhé straně já nejsem narozena do doby generace alfa, která je s těmito technologiemi spojena téměř pupeční šňůrou a jejímu vlivu se lze stěží ubránit. Myslím si ale, že lze tuto stránku výuky zdárně posunout až na prkna základních škol. Vždyť je dost na tom, že děti, které navštěvují základní a střední školu, neuvidíme bez mobilu v ruce a sluchátek na uších, nechtějme proto toto posunout snad do mateřských škol. Zaměřujme se spíše na to, aby v mateřských školách děti co nejvíce rozvíjely technickou zručnost a manuální dovednost spolu s pracovními návyky. Již Jan Amos Komenský ve svém díle *Orbis sensualium pictus* zdůrazňoval pedagogické zásady, že vnější smyslové orgány jsou nejdůležitější oporou při počátečních vzdělávacích krocích a že je třeba tyto smysly rozvíjet. Při výuce přecházet od věcí ke slovům a od konkrétního k abstraktnímu. Stále usilovat o probouzení zájmu dětí a o jejich iniciativu při vzdělávání. Svůj záměr vyjádřil Komenský takto: „Hlavní při tom je předkládat věci smysly vnímatelné nejdříve smyslům, aby mohly být pochopeny... Neboť nemůžeme ani jednat, ani mluvit moudře, jestliže dříve neporozumíme správně všemu, co máme činit nebo o čem máme mluvit. V rozumu pak nic není, co nebylo dříve ve smyslech. Pilně cvičit smysly ve správném chápání rozdílů mezi věcmi znamená klást základy veškeré moudrosti, vší moudré výmluvnosti a všem moudrým úkonům v životě“.
(Komenský, 1991, str. 5).

I když žijeme ve vyspělé společnosti se všemi technickými vymoženostmi dnešní doby a s pestrá nabídkou pomůcek potřebných k dentální hygieně na trhu, setkáváme se v praktickém životě s postižením dočasné dentice zubním kazem pro dětskou populaci jakožto závažným, zejména zdravotním, sociálním a psychologickým problémem. S podivem také zjišťuji, že k hygieně těla, která je v civilizované společnosti samozřejmostí, u mnohých

jedinců nepatří hygiena úst (Zouharová, 2008). Některé děti proto potřebují zubní ošetření již v útlém věku. Chtěla bych proto zaměřit pozornost dětí, a tím i rodičů, na prevenci zubního kazu tvořivými činnostmi realizovanými v mateřské škole, a tím uvést tento problém do povědomí všech zúčastněných.

Cílem bakalářské práce je teoreticky zpracovat problematiku technicky tvořivých činností v MŠ a jejich realizace a na základě toho vytvořit soubor metodických listů pro tvořivé činnosti technického charakteru vážící se k prevenci zubního kazu.

V teoretické části se zabýváme vymezením základních pojmů, provedení obecné charakteristiky významu polytechnického vzdělávání v mateřské škole spolu s jeho důvody a cíli, vyzdvižením významu tvořivosti, pojetí předškolního vzdělávání spolu s cíli předškolního vzdělávání, nastíněním aktuální problematiky zubního kazu u dětí předškolního věku, vyzdvižením významu prevence, správných stravovacích návyků, správně prováděnou dentální hygienu, spolu s pravidelnými návštěvami zubní ordinace a spolupráci rodiny.

Praktická část tvoří v souladu s technickou výchovou soubor metodických listů, jakožto inspiraci pro výchovně-vzdělávací nabídku pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole.

1 Polytechnické vzdělávání

Předpona „poly“ původem z řečtiny se svým významem „mnoho“ koresponduje se zaměřením a obsahem zmíněného programu MŠMT, který podporuje vybavení či obnovu tříd mateřských škol učebními pomůckami pro technické vzdělávání, stavebnicemi na podporu pracovních dovedností a schopností, ale také metodických materiálů a dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Důraz je kladen především na probuzení zájmu k technickému vzdělávání, jehož základy je třeba vytvářet již u dětí předškolního věku. Důvodem jsou poznatky současných psychologů, že předškolní vzdělávání má pro život dítěte dalekosáhlý význam z toho důvodu, že většinu toho, co prožije, a co z podnětů okolního prostředí přijme, je trvalé. Rané zkušenosti z dětství se v jeho životě dříve či později uplatní (Nádvorníková, 2015).

V dnešní době mají děti větší znalosti a schopnosti v oblasti techniky, než jsme měli v jejich věku my. Často jim však chybí zručnost při práci s jednoduchými materiály, s běžným nářadím, ke kterému nemají možnost se dostat. Avšak právě v předškolním věku, kdy je dítěti zvědavost vlastní, máme velkou příležitost vychovat z malého človíčka pracovitého a šikovného kluka nebo holčičku (Tmejová, 2015).

Prostřednictvím polytechnické výchovy děti poznávají okolní svět a věci v něm. Získávají pracovní dovednosti a návyky, poznávají a zkoušejí si práci s různými materiály, rozvíjejí smyslové vnímání, fantazii, tvořivost, konstruktivní představivost a paměť, poznávají řemesla i různé pracovní postupy. Polytechnická výchova v předškolním vzdělávání má sloužit k výchově malého řemeslníka, který bude mít vztah k práci a bude se učit dodržovat pravidla (Tmejová, 2015).

Prostředí, ve kterém dítě tráví čas, ho natolik ovlivňuje, že dnes hovoříme o prostředí jako o třetím učiteli. V této souvislosti jsou myšleni jako prvními učiteli rodiče, druhými učitelé a učitelky a třetím učitelem je prostředí (Jančaříková, Kapuciánová, 2013). Člověk si vyvinul velkou schopnost nápodoby a nejmocnějším výukovým nástrojem je příklad učitelů a rodičů. Co je totiž dobře a správně založeno v malých dětech, také v nich pravděpodobně zůstane. Dítě se neučí pasivně, vnímáním rozmanitosti zážitků, ale z výsledků činů, které samo iniciovalo. Mozku prospívá stimulace a rozmanitost. Jednotvárné prostředí, které nepodněcuje fantazii dítěte, je mozku brzy ignorováno. Paměťovou stopu v mozku

zanechávají u dítěte jen ty věci, kterým dítě věnuje intenzivní pozornost. Každý jev musí být tedy umístěn do strukturovaného vzorce, jinak bude rychle zapomenut (Brierley, 1994). Oproti tomu dříve polytechnické vzdělávání představovalo takovou výchovu, která měla dítě naučit zacházet s jednoduchými pracovními nástroji a zároveň jej seznámit s hlavními zásadami všech výrobních procesů (Mojžíšek, 1962).

V souvislosti s předškolním vzděláváním v sobě pojem technická výchova obsahuje technické vzdělávání, čímž rozumíme řízený a dynamický proces osvojování potřebných technických vědomostí, dovedností a návyků spolu s vytvářením vztahu k technice a rozvoji tvořivého technického myšlení, který vede k řešení problémů a rozšiřování lidských schopností (Didaktika technické výchovy, 2001). Rovněž v RVP PV je technická výchova vnímána jako součást technického vzdělávání.

Rok 2015 byl vyhlášen Rokem průmyslu a technického vzdělávání. V této souvislosti probíhala řada aktivit podporujících technické vzdělávání. K jedné z nejvýznamnějších aktivit, které byly realizovány na národní úrovni, řadíme program Podpora polytechnické výchovy v mateřských a základních školách vyhlášený Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy.

1.1 Důvody technického vzdělávání

S rozvojem vědy, techniky a nových technologií jde ruku v ruce rozvoj i dalších hospodářských odvětví naší společnosti a oborů lidské činnosti, zvyšuje se produktivita práce a konkurenceschopnost jak jednotlivých podniků, odvětví, tak i samotné země. Zvyšuje se tím ekonomická prosperita společnosti a tím i životní úroveň dané země. Je tedy nutné vzdělávat stále více odborníků z různých oblastí – např. zemědělství, průmyslu, obchodu, zdravotnictví, školství, dopravy, atd., a proto již v mateřských školách provádíme osvětu o různých pracovních povoláních a profesích, které mohou vykonávat např. rodiče dětí. V souvislosti se zvyšující se spotřebou všech zdrojů, které nám naše planeta poskytuje, učíme děti uvědomovat si vzájemný vztah mezi spotřebou různých druhů surovin a jejími důsledky, hledáme alternativní zdroje a zároveň rozvíjíme u dětí ekologicko-environmentální myšlení. Ukazujeme dětem, že je důležité být hrdý na kvalitu české práce, českých značek, které jsou známy i v zahraničí a na udržení a rozvoj tradic a lidových řemesel. Rozvíjíme u dětí manuální zručnost jakožto součást každodenního života. Učíme děti poradit si v běžných situacích při

práci s materiály, pracovním náčiním. Manuální zručnost můžeme tedy u dětí podnítit již v mateřské škole. Zejména v naší společnosti je velice uznáván a oceňován fenomén kutilství, kdy možnost vytvořit si něco vlastníma rukama patří k významným možnostem seberealizace a vhodného trávení volného času a aktivního odpočinku i v dospělosti (Nádvorníková,2015).

1.2 Cíle technického vzdělávání

Hlavním cílem technického vzdělávání dětí v mateřské škole je získávání a rozvíjení poznatků o technice a jejího postavení v životě člověka. Učitel se snaží dětem co nejvíce přiblížit vztah mezi technikou a společností, vysvětluje vliv techniky na životní prostředí a na člověka, rozvíjí u dětí myšlenkové aktivity, týmovou spolupráci, komunikativní dovednosti. Usiluje o rozvíjení tvořivého myšlení a kooperativního učení formou dovednosti řešení problémů. Vede děti k osvojování používání základních nástrojů, nářadí a pomůcek a k poznávání různých druhů materiálů. Učitel se snaží u dětí vytvářet kladný vztah k technice a k práci rozvíjením technických zájmů dětí. Vede děti ke schopnosti hodnocení a sebehodnocení, podporuje integraci s dalšími předměty. Cílem technické výchovy je vytvoření technické gramotnosti.

1.3 Technická gramotnost

Technickou gramotností rozumíme způsobilost k využívání technických poznatků a informací v běžném životě nebo v práci (Nádvorníková,2015).

To znamená, mít racionálně odůvodněný vztah k technice, snažit se aplikovat technické poznatky v nových situacích a umět je řešit, umět obsluhovat technické přístroje a zařízení, umět přemýšlet o klíčových procesech v technice v oblasti fungování, uvědomovat si vztah techniky a společnosti a techniky a přírody a pěstovat manuální zručnost a pracovat na zdokonalování svých technických vědomostí a technologických dovedností. Technickou gramotnost získáváme prostřednictvím polytechnického vzdělávání (Nádvorníková, 2015).

1.4 Technická tvořivost

Tvořivost lze chápat jako schopnost objevovat něco nového, ale současně smysluplného a prospěšného. Tvořivost je součástí každého člověka a čeká jen na vhodné podmínky, aby se mohla projevit (Maňák, 1996). K hlavním komponentám tvořivosti patří myšlení, představivost, fantazie, imaginace a intuice. Její podstata tkví v každodenních

aktivitách a je přirozenou reakcí člověka na jeho prostředí. Je jistým druhem interakce s okolním světem (Rogers, 1995). Tvořivé jednání souvisí s celkovým psychickým vývojem a zráním dítěte (Kolláriková, Pupala, 2001).

Pokud chceme smysluplně rozvíjet tvořivé myšlení, měli bychom se držet určitých zásad. Dítě při činnosti nehodnotíme, ale povzbuzujeme. Pokud chtějí být některé děti jen „pozorovateli“, tak jim to umožníme. Úlohy a cvičení jsou dobrovolné hry, zkušenosti ukazují, že po čase se děti samy zapojí. Dopřejme dětem pocit bezpečí, nemají mít pocit, že jsou zkoušené. Nechtějí-li vystupovat před skupinou samy, umožníme jim to s kamarádem či kamarádkou. Když nemohou přijít na žádné řešení úlohy, dáme jim najevo, že není důležité, aby odpověděly. Při řešení úloh je také důležitý humor. S dětmi se zasmějeme vtipným odpovědím, nikdy však nedopustíme žádné zesměšňování. Všechny činnosti mají přinášet potěšení ze hry, z hledání a objevování řešení. Je třeba ocenit u dětí snahu, i když nebudou mít příliš originální nápady. Všechny úlohy a aktivity mají být formou hry. Dbáme na to, abychom nepřepínali dětské síly (Fichnová, Szobiová, 2007).

Nedílnou součástí úsilí o rozvíjení tvořivosti je, aby dítě bylo rezistentní vůči konformním vlivům, aby se samo učilo volit a hodnotit podle vlastní hodnotové orientace. Hledání vlastní identity a být odlišný vyžaduje odvahu, předpokládá určitou zralost a klade tím zvýšené nároky na práci pedagoga. Ten by měl podporovat rozvíjení smyslových, tělesných, sociálních zkušeností dětí, čerpat z jejich tvořivé fantazie a citové sféry, ve vyučování by měl umožňovat sociální interakce. Učitel by měl vytvářet podmínky pro uplatňování přímých činností jako jsou hry, dramatizace, různé druhy ručních prací umožňující tvořivost při práci i s různým materiálem, experimentování, řešení problémových úkolů praktického i teoretického charakteru. Při činnostně orientovaném vyučování učitel uplatňuje akcent na zkušenostní orientaci (Skalková, 1996).

Tvořivost se v té či oné podobě projevuje navenek u většiny lidí po celý život, každý z nás má v sobě vrozenou schopnost být tvořivý (Bean, 1995). „Tvořivost je proces, kterým jedinec vyjadřuje svou základní podstatu prostřednictvím určité formy nebo média takovým způsobem, jenž v něm vyvolává pocit uspokojení, proces posléze vyústí v produkt, který o této osobě, tedy o svém původci, něco sděluje ostatním“ (Bean, 1995). Tvořivost je něco hluboce osobního, znamená to být sám sebou a i navenek se tak projevovat. Přináší pocit uspokojení. Podle Beana je důležité, aby se rodiče a učitelé zaměřili především na proces

probíhající v nitru dítěte, méně pak na výsledek činnosti. Pozornost mají věnovat především vnitřnímu cítění dětí a podporovat jejich představivost nabízením vhodných hraček i dalšího materiálu, aby děti měly k dispozici široké spektrum forem a způsobů, jimiž se mohou vyjadřovat. Jinak by mohlo dojít ke zmaření tvořivých schopností již v samotném zárodku. Tvořivost více souvisí s hrou nežli s prací a proto není rozhodně špatné prožít takové dětství, které člověk ani v dospělosti nechce opustit. Odstartujeme-li jednou tvořivý proces, nelze předem říci, kam bude směřovat. Tvořivost alespoň trochu vybočuje z mezí „normálního“ chování, neboť není racionální a za svůj původ nevděčí myšlení, ale hlubokému cítění. Proto je rozvíjení tvořivosti jednou z nejlepších a nejdůležitějších věcí, které mohou učitelé pro děti udělat. Vlastní tvořivost je studnicí, ze které bude člověk moci po celý život čerpat útěchu a uspokojení (Bean,1995).

1.5 Prospěšnost technické tvořivosti

Podporujeme-li dítě v tvořivosti sebevyjadřováním, ubezpečujeme ho tím o hodnotě jeho osobnosti. Tvořivost je základem sebeúcty – budeme-li podněcovat dítě a jeho vnitřní tendence k tvořivému jednání, utvrdíme ho o jeho základní hodnotě. Tvořivost zvyšuje sebevědomí, jde ruku v ruce se schopností komunikovat. V atmosféře bezpečí mohou děti volně vyjadřovat své myšlenky a pocity a být přitom samy sebou. Děti, u kterých se nedostává volného průchodu v sebevyjadřování, se nenaučí svěřovat se dospělým s nepříjemnými pocity – s rozpaky, úzkostí, bolestí, zlobou či frustrací. Takové děti své pocity dávají najevo nevhodným způsobem, například nadměrným dováděním, divokostí, rozbíjením věcí či rvačkou. Dítě, které se naučí v sobě potlačovat pocity, zvykne si krotit veškeré své emoce a bude mít problémy se zvládnutím tzv. negativních citů. Stane se taktéž apatické i vůči citům pozitivním, například k radosti. Schopnost komunikovat vede tedy k úspěšnosti. Vedme proto děti k tomu, aby bez obav vyjadřovaly pocity jakéhokoliv druhu, což je součástí obecné strategie výchovy k tvořivosti (Bean, 1995).

2 Pojetí předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání, které se řídí zákonem č. 561/2004 Sb. O předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školským zákonem), představuje počáteční stupeň veřejného vzdělávání organizovaného a řízeného požadavky a pokyny MŠMT. Jeho koncepce se orientuje k tomu, aby si dítě od útlého věku osvojovalo základy klíčových kompetencí a tím získávalo předpoklady pro své celoživotní vzdělávání. Úkolem předškolního vzdělávání realizovaného institucionálně je doplňovat a podporovat rodinnou výchovu a zajistit dítěti dostatek podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Má smysluplně obohacovat denní program dítěte a poskytovat dítěti odbornou péči. Čas prožitý v mateřské škole má být pro dítě radostí a předškolní vzdělávání má usnadňovat dítěti jeho další životní i vzdělávací cestu, vytvářet předpoklady pro pokračování ve vzdělávání tím, že budou maximálně podporovány individuální rozvojové zvláštnosti dětí. Předškolní vzdělávání plní i funkci diagnostickou a tím zajišťuje včasnou speciálně pedagogickou péči (RVP PV).

Předškolní věk je tajuplný čas, který si obvykle děti pamatují jen zkráceně nebo si jej nepamatují vůbec. Je však nesmírně důležitý a determinující pro jejich další vývoj a pro celý další život. Je přirozené, že děti tráví tento čas s rodinou a to především s rodiči, sourozenci, prarodiči či v přirozené komunitě (Jančaříková, 2010).

Na rodiče i učitele klade péče o dítě mladší šesti (sedmi) let velkou zodpovědnost. Dítě se v tomto věku nedokáže bránit, postěžovat si, neumí slovně vyjádřit své specifické potřeby, zkrátka je dospělému vydáno všanc. A přitom dítě vyrůstající v raném období ve zdravém prostředí obklopené vstřícnými dospělými a přátelským kolektivem má mnohem větší naději, že se v budoucnosti stane vyrovnanou, plodnou a šťastnou osobností (Jančaříková, 2010).

Dítě je středem našeho zájmu. V procesu učení od narození naráží na řadu obtíží. Bereme tedy v úvahu věk dítěte a vývojovou fázi a zároveň připouštíme pomoc směřující k jejich zmírnění. Jestliže bychom dítě vedli specializovaně příliš brzy, omezili bychom jeho zkušenosti a některé oblasti bychom nerozvinuli dostatečně. Uvědomujeme si, že oblast, kterou dostatečně nerozvineme, může následně vytvářet bloky v procesu učení. Vycházíme v obecné rovině z potřeby všestranné a přiměřeně pestré přípravy dítěte s respektováním věkových specifik (Kaslová, 2010).

2.1 Specifika předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání nabízí pro dítě vstřícné, zajímavé, podnětné a obsahově bohaté vhodné vzdělávací prostředí, které se maximálně přizpůsobuje vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Předškolní vzdělávání dbá na to, aby vývojová specifika dětí byla v plné míře respektována a aby se zde dítě cítilo bezpečně, jistě, radostně a spokojeně a aby mělo možnost projevit se, zaměstnávat a bavit přirozeným dětským způsobem. (RVP PV, 2018).

Vzdělávání je vázáno k individuálně různým potřebám a možnostem jednotlivých dětí, jakožto i vzdělávacích potřeb speciálních. Každému dítěti je pomoc poskytnuta v míře, kterou potřebuje, a v kvalitě, která mu vyhovuje. Aby pedagogické aktivity probíhaly v rozsahu potřeb jednotlivých dětí a aby každé dítě bylo stimulováno, je nutné, aby vzdělávací působení učitele vycházelo z pedagogické diagnostiky – z pozorování a uvědomění si individuálních potřeb a zájmů dítěte, ze znalosti aktuálního stavu jeho vývoje i konkrétní životní situace. Důležité je rovněž pravidelné sledování jeho vývoje a pokroků. Toto vzdělávací pojetí umožňuje vzdělávat společně v jedné třídě děti bez ohledu na jejich rozdílné schopnosti a učební předpoklady. Mohou být vytvářeny třídy s věkově homogenním i heterogenním uspořádáním. (RVP PV, 2018).

2.2 Metody a formy práce v polytechnickém vzdělávání

Jako nutné pro optimální rozvoj osobnosti dítěte se jeví uplatňovat v předškolním vzdělávání určité metody a formy práce. Ty volíme a přizpůsobujeme vývojovým fyziologickým, kognitivním, sociálním a emocionálním potřebám dětí. Pedagog respektuje při všech činnostech zásadu dobrovolnosti. Dětem jsou aktivity nabízeny a rozhodnutí, zda se aktivity zúčastní a v jakém rozsahu je ponecháno na nich. Důležité pro dosažení základů technické gramotnosti u předškolních dětí je vhodná volba principů, metod a činností, které budou plně respektovat psychické zvláštnosti učení v tomto věku a různou úroveň jednotlivých dětí. Mnohé technické poznatky jsou již svou podstatou na pochopení či dokonce osvojení náročné, proto se snažíme vycházet z potřeby dítěte s věcmi manipulovat, věci objevovat a zkoumat (Nádvorníková, 2015, str. 35.).

Situační učení – pedagog se snaží jak vytvářet a využívat situace poskytující dítěti srozumitelné a praktické ukázky životních souvislostí tak, aby se dítě učilo poznatkům a

dovednostem v okamžiku, kdy je potřebuje a chápalo tak lépe jejich smysl, tak i využívat náhodně vzniklé situace, umožňující dětem vytvářet nové praktické dovednosti a získávat poznatky, či v reálných situacích ověřovat ty stávající.

Prožitkové a kooperativní učení hrou a činnostmi dětí – jsou založeny na přímých zážitcích dítěte podporujících dětskou zvědavost a potřebu objevovat, podněcující zájem dítěte poznávat nové, získávat zkušenosti a dovednosti, radost z učení. Dítě intenzivně prožívá dané situace všemi smysly s vysokým emočním nasazením. Získané informace spojené s prožitkem jsou intenzivnější, tím i trvalejší a více využitelné. Prožívání je však velmi individuální záležitostí (Nádvorníková, 2015, str. 35.). Je důležité využívat přirozený tok dětských myšlenek a spontánních nápadů, poskytovat dostatečný prostor dítěti pro jeho vlastní plány a spontánní aktivity. Učení probíhá především formou hry a jeho efektivita je založena na aktivní účasti dětí.

Spontánní sociální učení – je založené na principu přirozené nápodoby. Zde bych využila slov J. A. Komenského z jeho Informatoria školy mateřské, že: „Děti jako opíčata jsou, co uhlédají, to jim vážne, to dělají také“. Proto je třeba dítěti poskytovat vzory chování a postojů k nápodobě vhodných.

Didakticky zacílená činnost přímo či nepřímo učitelem motivovaná – je specifická forma učení vhodná pro předškolní vzdělávání v podmínkách mateřské školy. Prolínají se zde aktivity spontánní i řízené, vzájemně propojené a vyvážené v poměru odpovídajícím potřebám a možnostem předškolního dítěte. Činnosti probíhají v menší skupině či individuálně. Učitel hraje roli průvodce dítěte na jeho cestě za poznáním, probouzí v něm zájem aktivně naslouchat a objevovat, je iniciátorem vhodné činnosti, připravuje prostředí a nabízí dítěti příležitosti jak přemýšlet, poznávat, chápat a porozumět sobě“ i všemu kolem sebe stále lépe. Učitel „neúkoluje“, nýbrž je „úkolován“. Didaktický styl vzdělávání dětí je zde založen na principu vzdělávací nabídky, na individuální volbě a aktivní účasti dítěte. (RVP PV).

Je třeba v předškolním vzdělávání uplatňovat integrovaný přístup. Vzdělávání probíhá na základě integrovaných bloků nabízejících vzdělávací obsah v přirozených souvislostech, vztazích a vazbách. Obsah bloků je pro dítě smysluplný, užitečný a zajímavý a vychází ze

života dítěte. Dítě tak získává komplexnější zkušenost, která se pro něj stává snáze uchopitelnou a prakticky využitelnou, získává skutečné činnostní výstupy – kompetence.

Za nejvhodnější metody realizované v technické výchově lze považovat následující:

Manipulace s předměty – rozvíjíme u dětí manuální zručnost, jemnou motoriku, koordinaci ruky a oka.

Demonstrační metody – učitel vysvětluje pracovní postup názornou ukázkou dětem tak, aby jej pochopily, náročnější úkony zopakuje. O správném pochopení zadaného úkolu se přesvědčí pomocí zpětné vazby či dotazy.

Motivační metody – důležité je u dětí zvolit správnou motivaci. Snažíme se vzbudit zájem o poznání, zdůraznit cíl práce s jeho výsledkem (něco nového se naučíme, vyrobíme si, uděláme radost mamince, atd.)

Problémové metody – podněcují aktivní tvořivou práci, podporují samostatnost. Na základě již získaných vědomostí a dovedností děti aktivně získávají další poznatky o práci. Děti se dokáží více soustředit na zadaný úkol a využít své předchozí znalosti, které mohou využít při řešení. Rozvíjí se také manuální zručnost. Při práci ve skupině rozvíjí sociální kompetence.

Vysvětlování – učitel dětem vysvětlí srozumitelně pracovní postup za použití metod slovních, názorných a praktických. Důležité je nadchnout děti pro pracovní činnost.

Cvičení – spočívá v tom, že dítě napodobuje činnosti, které mu učitel vysvětlil a ukázal. Důležité je opakování.

Vyprávění – rozvíjí fantazii a představivost, má silnou emocionální náplň a je vhodné zejména tehdy, pokud není učivo příliš náročné na chápání. Má výchovný charakter.

Pokusy a experimenty – jsou pro děti zajímavé, často se k nim vracejí. Je důležité tyto činnosti dětem co nejvíce umožňovat.

Pozorování – cílem je zaměřit pozornost dětí na danou problematiku. Vhodné je jak záměrné pozorování připravené učitelkou, které pedagog doplňuje aktivizujícími otázkami, na které děti samy zkoušejí najít odpověď, tak náhodné pozorování, kde se děti ptají na vzniklý jev.

Vyhledávání informací, práce s encyklopediemi – děti snáze pochopí jevy, které jsou pro ně složité, nemohou je vidět nebo jsou příliš velké na modelu, obrázku z knížek či encyklopedií.

Rozhovor či dialog – aktivizuje děti, opírá se o jejich vědomosti, může být v nějaké jeho souvislosti objevitelský.

Dramatické metody – děti můžeme prostřednictvím dramatických metod seznamovat i s některými dalšími technickými procesy.

Popis obrázku – metoda spojená s pozorováním. Seznamuje děti s charakteristickými znaky předmětu či jevu, využívá smyslových orgánů dětí.

Hra – je třeba při polytechnickém vzdělávání využívat jak volnou hru, tak řízenou činnost. V obou formách se výrazně uplatňují procesy spontánního sociálního učení. Při využití záměrné, učitelkou navozené činnosti, jako je např. tvoření z různých materiálů je podrobněji rozpracováno v praktické části práce.

3 Cíle předškolního vzdělávání

RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi: stanovuje **cíle** v podobě **záměrů** a **cíle** v podobě **výstupů**, a to nejdříve v **obecné** úrovni a posléze v úrovni **oblastní**. Konkrétně jsou to tyto kategorie:

- **rámcové cíle** – vyjadřují univerzální záměry předškolního vzdělávání
- **klíčové kompetence** - představují výstupy, respektive obecnější způsobilosti, které lze dosáhnout v předškolním vzdělávání
- **dílčí cíle** – vyjadřují konkrétní záměry patřící té které vzdělávací oblasti
- **dílčí výstupy** - představují dílčí poznatky, dovednosti, postoje a hodnoty, které odpovídají dílčím cílům

Tyto cílové kategorie jsou spolu navzájem provázané a korespondují spolu. Tento systém poukazuje na to, že vědomé a systematické **sledování a naplňování stanovených záměrů** v praxi **spolehlivě vede k dosahování výstupů** (RVP PV,2018).

3.1 Rámcové cíle

Záměrem předškolního vzdělávání je každé dítě rozvíjet po fyzické, psychické a sociální stránce a vést je tak, aby bylo na konci svého předškolního období **jedinečnou a relativně samostatnou osobností, schopnou (kompetentní, způsobilou) zvládat, pokud možno aktivně a s osobním uspokojením, ty nároky života, které jsou na ně kladeny (zejména v jemu blízkém prostředí, to znamená v prostředí rodiny a školy), a současně i ty, jaké ho v budoucnu čekají.**

V institucích, které poskytují předškolní vzdělávání, sledují učitelé při své práci tyto **rámcové cíle (záměry)**:

1. **rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání**
2. **osvojení základů hodnot, na nichž je založena společnost**
3. **získání osobní samostatnosti a schopnosti projevat se jako samostatná osobnost působící na své okolí**

Výše zmíněné rámcové cíle vyjadřují základní orientaci pro předškolní vzdělávání i každodenní práci učitele. Jsou-li naplňovány, směřuje vzdělávání k utváření základů klíčových kompetencí. Pokud zasahuje vzdělávání oblast poznatků, hodnot a postojů,

dítě získává mnohostrannější, dokonalejší a prakticky využitelnější dovednosti. Tyto cíle jsou svým způsobem **přirozené, univerzální a všudypřítomné**, to znamená, že učitel působí na dítě ve všech situacích, za různých okolností a při všech činnostech ve shodě se všemi rámcovými cíli. Svým chováním, jednáním a postoji dítě ovlivňuje (RVP PV,2018).

3.2 Klíčové kompetence

V kurikulárních dokumentech jsou klíčové kompetence obecně formulovány jako **soubory předpokládaných vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot** důležitých pro osobní uplatnění a rozvoj jedince a reprezentují v současném vzdělávání cílovou kategorii vyjádřenou v podobě **výstupů**. Jejich obsah i pojetí vychází z hodnot naší společnosti. Kompetence představují soubory **činnostně zaměřených a prakticky využitelných výstupů**. V předškolním období jsou vytvářeny u dítěte **základy klíčových kompetencí**, které jsou významné a důležité jak pro začátek jeho systematického vzdělávání, tak i pro jeho celoživotní učení. Pro předškolní vzdělávání jsou považovány za klíčové kompetence tyto:

1. **kompetence k učení**
2. **kompetence k řešení problémů**
3. **kompetence komunikativní**
4. **kompetence sociální a personální**
5. **kompetence činnostní a občanské (RVP PV, 2018)**

Technická výchova obsahuje všechny uvedené kompetence, které se vzájemně prolínají. Jejich podrobné rozpracování, které uvádí RVP PV, se dá v mnoha případech přesně a výstižně aplikovat pro oblast polytechnického vzdělávání. Příklady jsou podrobněji rozpracovány v praktické části bakalářské práce.

3.3 Vzdělávací obsah v RVP pro předškolní vzdělávání

Vzdělávací obsah v RVP PV je vnitřně propojený celek a představuje hlavní prostředek vzdělávání dítěte v mateřské škole. Je formulován v podobě „**učiva**“ a „**očekávaných výstupů**“ a to tak, aby odpovídal specifice předškolního vzdělávání, jeho integrované podobě a činnostní povaze. Propojují se v něm vzdělávací cíle a očekávané výstupy z pěti vzdělávacích oblastí: biologické, psychologické, interpersonální, sociálně-kulturní a enviromentální. Tyto oblasti jsou nazvány:

1. **Dítě a jeho tělo**
2. **Dítě a jeho psychika**
3. **Dítě a ten druhý**
4. **Dítě a společnost**
5. **Dítě a svět (RVP PV, 2018)**

Každá z těchto oblastí obsahuje vzájemně propojené kategorie – dílčí cíle (záměry), vzdělávací nabídku a očekávané výstupy. Dále jsou z praktického hlediska v RVP PV rozpracována možná rizika, která mohou ohrožovat úspěch vzdělávacích záměrů.

3.4 Vzdělávací obsah polytechnického vzdělávání v MŠ

Obsahem polytechnického vzdělávání v mateřské škole je tzv. **vzdělávací nabídka**. Ta je docela široká a pestrá, měla by vždy probíhat činnostní formou, ať již půjde o spontánní aktivity či řízenou činnost (Nádvorníková, 2015, str. 47.).

Patří sem zvláště:

- pokusy a objevy
- hry a tvoření s přírodninami
- hry a činnosti se stavebnicemi a nářadím
- hry a tvoření s různorodými materiály
- hry a tvoření z odpadních či již použitých materiálů, problematika recyklace
- práce s informacemi
- seznamování se s technikou jako součástí našeho života
- poznávání různých řemeslných dovedností, historických řemesel
- chovatelské a pěstitelské práce (Nádvorníková, 2015, str.47.).

4 Prevence vzniku zubního kazu u dětí

Obor stomatologie prodělal v posledních desetiletích významné změny. Jednou z nich je stále výraznější orientace na prevenci. U dětí předškolního věku se zaměřujeme především na primární prevenci, která spočívá zejména v dokonalé ústní hygieně. Již při prořezání prvního zoubku je nutné čištění smotkem gázy. Jakmile se prořežou další zoubky, je nutné začít používat zubní kartáček a pastu s co nejnižším obsahem fluoridových iontů. Dítě ve věku 2 – 3 let používá zubní kartáček jen jako hračku, děti ve věku 3 – 6 let se samy učí čistit chrup nejprve metodou „zig-zag“ a za pomoci rodičů nacvičují stírací pohyb kartáčku po zubech od dásně směrem k řezací hraně, poté následuje dočištění chrupu rodiči stíracími pohyby kartáčku či pohyby krouživými. Kolem šestého až sedmého roku je dítě schopno kvalitního čištění samo, je však nutné, aby dospělá osoba dočišťovala dítěti zuby zhruba do deseti let věku. Používání mezizubních kartáčků a nitě by se též mělo stát samozřejmostí a rodiče by měli pomáhat dítěti s nácvikem a následně zkontrolovat kvalitu čištění. Proto je též nutné upozornit zejména rodiče na důležitost, kvalitu a pravidelnost dentální hygieny a samozřejmě jejich příklad.

4.1 Zubní kaz

Zubní kaz je chronické, infekční, multifaktoriální onemocnění, na jehož vzniku se podílí řada subjektivních i objektivních etiologických faktorů. Za hlavní v etiologii zubního kazu považujeme kariogenní mikroorganismy, zkvasitelné sacharidy, vnímavou zubní tkáň a působení časového hlediska. (Broukal, 2009). Při narození je dutina ústní dítěte sterilní. Během 24-36 hodin po porodu jsou ústa novorozence osídlena mikroorganismy téměř na úrovni dospělého jedince. Obecně vzato je vznik zubního kazu spojen s vytvořením vrstvy plaku na povrchu zubu a následným působením mikroorganismů. U velmi malých dětí jako jsou kojenci a batolata se nejčastěji kazí horní řezáky, což bývá způsobeno příjmem sladkých tekutin během noci. U dětí předškolního věku se nejvíce kazí stoličky, a to kvůli potravě ulpívající na ploškách zubů. Nejrizikovější období je 19. – 31. měsíc života dítěte a dále věk šesti let, kdy se začínají prořezávat stálé zuby - první stálé moláry (Broukal, Merglová, 2004).

Zubní kaz v dětském věku představuje závažný problém současné dětské populace. Kariézní postižení dětského chrupu je pro dítě nepříznivé z hlediska psychologického i

zdravotního. Jeho vznik a především následné komplikace ovlivňují nejen růst a vývoj dítěte, ale také jeho sociální adaptaci.

Dočasný chrup, i když má v dutině ústní omezené působení, je velmi důležitý pro harmonický vývoj orofaciální soustavy a má vliv na celkový zdravotní stav dítěte. Z toho pohledu lze za zdravé dítě považovat pouze takové, které má chrup intaktní nebo dobře ošetřený. Zdravé či správně sanované dočasné zuby plní v dutině ústní řadu důležitých úkolů. K nejvýznamnějším patří ukusování a žvýkání potravy. Dočasný chrup udržuje místo pro zuby stálé, plní funkci fyziologických mezerníků. Přítomnost dočasných zubů je nezbytná pro správnou výslovnost a je také důležitá z hlediska estetického.

Zubní kaz je tedy infekční onemocnění, které postupně narušuje tvrdé zubní tkáň. Proto dostatečnou péči a pozornost vyžadují nejen zuby stálé, ale i ty dočasné, označované též jako mléčné. Stav dočasného chrupu má vliv na vývoj stálých zubů. Oproti stálému chrupu obsahují mléčné zuby nižší množství minerálních látek, což způsobuje jejich rychlejší kazivost. Neléčený zubní kaz může vést až k zánětu ozubice. Vzniku zubního kazu lze však předejít perfektní hygienou a správnou prevencí (Broukal, Merglová, 2004, č.9, s.27-30)

4.2 Význam dočasného chrupu

Dočasný chrup je složen z 20-ti zubů. Každá čelist obsahuje 4 řezáky, 2 špičáky, 4 stoličky. Prořezávání mléčných zubů nastává mezi 6. – 30. měsícem, kolem 6. měsíce života dítěte se objevují vnitřní řezáky, následují vnější řezáky (8. – 12. měsíc), první stoličky (12. – 16. měsíc), špičáky (16. – 20. měsíc), druhé stoličky (20. – 30. měsíc). Prořezávání mléčných zubů je ukončeno zhruba ve třech letech života dítěte, je však individuální. Ačkoli má dočasný chrup v dutině ústní dítěte časově omezené působení, zanedbání péče má však za následek řadu komplikací, včetně trvalých následků na stálém chrupu, orofaciální soustavě, ovlivní celkový zdravotní stav a odrazí se na spolupráci dítěte při ošetření.

Zdravý či dobře ošetřený dočasný chrup je důležitý pro fyziologický vývoj čelistí, připravuje podmínky pro fyziologickou výměnu dočasného chrupu za stálý a harmonický vývoj stálých zubů. Dočasný chrup je nutný pro žvýkání a rozmělnění potravy a tím i pro samoočišťování zubů. Dočasné frontální zuby jsou předpokladem pro zdárný vývoj řeči a výslovnosti, jejich zachování do fyziologické výměny má rovněž význam psychologický,

protože dítě nestrádá častými bolestivými stavy a nepříjemnými zákroky u zubního lékaře a získává kladný postoj k péči o chrup a k návštěvám zubní ordinace.

4.3 Stálý chrup

Stálý chrup má nažloutlou barvu skloviny a je složen z 32 zubů. Každá čelist obsahuje 4 řezáky, 2 špičáky, 4 zuby třenové a 6 stoliček. Prořezávání probíhá mezi 6. – 12. rokem a je ovlivněn pohlavím (u dívek se zuby prořezávají dříve než u chlapců), rasou a sociálními faktory (dříve se zuby prořezávají ve vyspělých zemích, kde je lepší celkový zdravotní stav obyvatel a stav výživy). Výjimkou jsou třetí moláry (zuby moudrosti), které se začínají prořezávat po 17. roce života, ale nemusí se prořezat vůbec. Mineralizace základů stálých zubů probíhá po narození. Impulzem pro prořezávání je dokončení vývoje zubní korunky a počátek formování kořene.

4.4 Význam stravy

Kromě nedostatku dentální hygieny má vliv na vznik zubního kazu také nevhodná strava. Nejvíce škod na dětském chrupu napáchají **sladkosti**. Rodiče je dávají svým dětem nejen do školy na svačinu, ale setkávám se i s tím, že již při vyzvedávání dítěte z mateřské školy dostává dítě do rukou sladkosti. Existuje přímý vztah mezi přívodem sacharidů a zubním kazem, nejvíce kariogenním cukrem je sacharóza, která je výborně rozpustná a snadno difunduje do zubního plaku (Kilian, 1999). Zubní plak jsou v podstatě nahromaděné mikroorganismy v podobě bakterií, které při špatné hygieně přetrvávají na povrchu zubu. Potom už stačí jen dodat zmíněný cukr a bakterie už mají s čím pracovat. Stejně nebezpečné jsou rovněž slazené nápoje, džusy a ovocné šťávy, jejichž kyselost poškozují zubní sklovinu do té míry, že se začíná rozpouštět. To vede k demineralizaci zubní skloviny a následnému vzniku zubního kazu. Sliny mají částečnou schopnost remineralizace, jejich produkce však klesá ve spánku. Když budeme proto chtít dítěti podat ovocný džus či šťávu, je lépe tak učinit přes den.

4.5 Fluoridová prevence

V řadě zemí je základem preventivních programů fluoridace pitné vody, která snižuje kazivost v průměru až o 40 – 50% (Kilian, 1999). Základem fluoridové prevence je pravidelné používání zubní pasty s fluoridy dvakrát denně. U rizikových pacientů můžeme podávat fluoridové tablety, ty však mají své větší opodstatnění až při prořezávání stálého chrupu.

Důležité je tablety nepolykat celé, ale nechat rozpustit v ústech, aby fluor působil lokálně ve slině, a to v jiné době, než si dítě čistí zuby. O aplikaci roztoků, gelů a laků rozhoduje lékař. Za místní aplikaci fluoridů lze považovat i žvýkání žvýkací gummy s fluoridy, což je oblíbené zejména u starších školáků.

4.6 Preventivní prohlídky

První vyšetření v zubní ordinaci se doporučuje u dítěte v věku jednoho roku. Dále pak v půlročních intervalech. Slouží nejen k časnému záchytu zubního kazu a ostatních chorob a anomálií orofaciální soustavy, ale má zejména význam psychologický, kdy si dítě na návštěvy v zubní ordinaci „zvyká“. Součástí je instruktáž rodičů, jak provádět hygienu chrupu u předškolního dítěte, výživové poradenství a podání informací o fluoridové prevenci (Kilian, 1999).

5 Metodické listy

Empirická část bakalářské práce obsahuje osm metodických listů zaměřených na různé činnosti, které se vztahují k prevenci zubního kazu. Ve všech je obsažen edukační cíl stanovený na kognitivní psychomotorické, afektivní a sociální úrovni. Je rovněž uveden věk dětí, kterým je činnost určena, klíčové kompetence, vyučovací metody a formy práce, bezpečnostní a hygienické pokyny, použitý materiál a pomůcky, motivace, popis pracovního postupu, úkoly pro diferenciaci náročnosti, problémové úlohy a reflexe a vyhodnocení.

Metodické listy:

1. Kresba křídou
2. Pečení perníčků
3. Tvoření pomocí textilií a přírodních materiálů
4. Edukace správného čištění zubů při tvoření s modelínou
5. Co zubům prospívá a co jim škodí
6. Výroba modelu úst a zubního kartáčku v nadměrné velikosti a nácvik správné dentální hygieny na modelu
7. Vrtání zubního kazu, čištění a oplach zubu, dotvoření zubu výplní (bílou plombou), aneb „Hra na pana doktora“
8. Tvoření z netradičních materiálů

5.1 Námět: Kresba křídou

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tematický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk dětí: Předškoláci

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj

- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami pro provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) – poznat a uvést některé vlastnosti křídly, vědět, k čemu a jak ji použít, objevovat, že se křída rozmazává, experimentovat s jedinečnými vlastnostmi křídly prostřednictvím činnosti řízené učitelem uplatňovat získanou zkušenost v praktických situacích, pojmenovat barevnou škálu křídly

Psychomotorický (dovednostní) – dokázat samy rozhodnout, jaké barvy křídly používat, umět se držet daného tématu (kresba zubů, kartáčku, kelímku, nitky, atd.), dotvářet si námět dle vlastní fantazie, skákat po jednotlivých polích „zoubkového panáka“

Afektivní (postojové) – učit se spontánně (kresbou), ale i vědomě (klást při práci otázky na dané téma), mít radost z výsledku své práce a radost ze spontánního pohybu po dokončení svého díla, mít radost z toho, co dokázaly a zvládly

Sociální (komunikativní) – rozšířit svou slovní zásobu o nová slova a nové pojmy a v jejich nových souvislostech, umět samostatně vyjadřovat své myšlenky, otázky i odpovědi a vést smysluplný dialog

Klíčové kompetence:

K učení:

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje (najde si vhodné rovné místo pro umístění své budoucí kresby)
- všímá si souvislostí (stejně kresby zubů, zuby s kazem, dírou, zuby zdravé, menší, větší)
- klade otázky a hledá na ně odpovědi (Proč má jeden zub díru a druhý ne? Proč jeden zub pláče a druhý se směje?)

- nechá si pomáhat od paní učitelky a zároveň se umí radovat z toho, co samo dokázalo a zvládlo (vybarvit kresbu, skákat po jednotlivých „zubech“)
- ovládá koordinaci ruky a oka, zvládá jemnou motoriku (při kresbě křídou)
- zachovává správné držení těla, koordinuje lokomoci a další polohy a pohyby těla (při skocích a doskocích z jednoho „zubu“ na druhý)
- vnímá a rozlišuje pomocí všech smyslů (zrakem rozlišuje kresbu – menší a větší části, umístění v prostoru, vpředu a vzadu, vpravo a vlevo...)
- umí pojmenovat části těla (ví, kde se zuby nachází, k čemu je používáme, proč jsou důležité, proč je důležité si zuby čistit, proč můžou bolet, atd.)

K řešení problémů:

- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti (kresbu si umí „opravit“ houbičkou namočenou ve vodě), postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje (dokresluje si „zub“ dle vlastní fantazie), vymýšlí nová řešení problémů a situací (díru na „zoubku“ nemusí dokreslit křídou, ale použije listy, kamínky a dostupné přírodniny v okolí)
- nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu (kresbu chválíme)

Komunikativní:

- komunikuje bez zábran (při práci se ptá, proč kreslíme zrovna „zoubky“)
- vede smysluplný dialog (při kresbě se vrací k tématu, je zvědavý)
- rozumí slyšenému (chápe pokyny učitelky)

Sociální a personální:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech (dítě si samo zvolí barvu křídly, vybere si dle pokynů učitelky místo ke kresbě)
- umí si vytvořit vlastní názor (je spokojený se svou prací, umí si samo hodnotit svůj výtvar)

- je schopné respektovat druhé (neničit dílo druhým, umět se dohodnout na spolupráci)

Činnostní a občanské:

- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky (pokud mu nejde něco nakreslit, nestydí se požádat o pomoc)
- dbá na osobní zdraví a bezpečí svoje i druhých (při skákání dbá pokynů učitelky)
- chápe, že se může o tom, co udělá rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá
- váží si práce druhých, prožívá radost ze zvládnutého a poznaného (spolupracuje s ostatními dětmi)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metodu prožitkového učení, kooperativního, situačního a spontánního sociálního učení. Při práci jsme si povídali příběh o tom, jak to dopadlo, když si Jiřík nečistil zoubky.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím práce v terénu určí učitelka bezpečnostní pravidla, na jejichž dodržování se s dětmi předem dohodne. Hygienu rukou zajistí učitelka např. jednorázovými vlhčenými kapesníky.

Použitý materiál a pomůcky:

Barevné křídly, malá nádobka s vodou a hubkou pro případné smazání či opravu kresby, různé přírodniny či kamínky.

Motivace: Řízený rozhovor k tématu, pohádkový příběh.

Popis pracovního postupu:

- výběr vhodného místa (odlehle místo na konci vesnice, kde je kus nepoužívané asfaltové silnice vedoucí ke staré čističce odpadních vod)
- děti si najdou místo k realizaci svých kreseb
- děti si vyberou křídly, kterými chtějí začít a během práce si je postupně půjčují
- děti si vzájemně pomáhají a hodnotí svá díla, skáčou „svého panáka“ i „panáka“ druhých dětí
- po skončení úklid pomůcek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

- s kresbou nemají děti větší potíže, někdo však požádá učitelku o menší dopomoc při kresbě obrysů zubů, vybarvení a následné dotvoření již realizují dle vlastní fantazie
- dle svých možností zvládly všechny děti

Problémové úlohy:

- děti mohou poznávat, že křída se rozmazává a mohou tedy experimentovat s jejími vlastnostmi
- křída se snadno láme
- barvy křídly se mohou míchat

Reflexe a vyhodnocení:

- dítě samo dokáže zhodnotit svou práci, učitel motivuje pochvalou a kladným hodnocením
- oblast jemné motoriky – zařadit více činností na rozvoj jemné motoriky
- děti se snažily spolupracovat, pomáhaly si
- děti měly radost z volného pohybu v přírodě

5.2 Námět: Pečení perníčků

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) – učit se poznávat vlastnosti těsta při jeho zpracování, vědět, z čeho se těsto skládá, proč se do těsta přidávají různé přísady, zkoušet ovlivňovat jeho tuhost či měkkost přidáváním mouky či tuku, experimentovat s vlastnostmi těsta při vykrajování, dokázat popsat pracovní postup a použité pomůcky a vysvětlit, jak s pracovními pomůckami zacházet, objasnit, proč se musí čekat, než se těsto v troubě upeče

Psychomotorický (dovednostní) – umět použít pracovní pomůcky na zpracování těsta (vykrajovátka, váleček, příborový nůž), vyzkoušet si vyválení placky z těsta, vykrajovat, přenášet vykrojené těsto na plech, efektivně uspořádat vykrojené těsto na plechu, při zdobení využít vlastní fantazie

Afektivní (postojové) – mít radost z výsledku své práce, dokázat ocenit i práci druhých, obhájit si své dílo, ale zároveň jej dokázat kriticky zhodnotit, zdůvodnit, proč perníčky zdobit tak či onak

Klíčové kompetence:

K učení:

- klade otázky a hledá na ně odpovědi (proč se do těsta přidává mouka? Proč se musí plech vymazat tukem?...)
- učí se s chutí, pokud se mu dostává uznání a ocenění (s chutí zpracovává těsto rukama)
- aktivně si všímá, co se kolem něho děje (pozoruje ostatní děti při zpracovávání těsta, při válení, vykrajování...)
- raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo (má radost z výsledku své práce)
- učí se nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje (pracovní postup, pracovní pomůcky)
- při zadané práci dokončí, co započalo, dovede postupovat podle instrukcí

K řešení problémů:

- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí (pozoruje práci ostatních dětí, konzultuje svou práci s ostatními dětmi, pomáhá jim jak fyzicky, tak i radou)
- řeší problémy, na které stačí (zdobení perníčku si „opraví“ otřením rukou a práci opakuje), náročnější s oporou a pomocí dospělého (vyválení těsta)
- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti, postupuje cestou pokusu a omylu (nevypáčený perníček sní a zdobí jiný), zkouší, experimentuje, má vlastní originální nápady, využívá vlastní fantazii a představivost při zdobení

Komunikativní:

- domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci (umí pojmenovat pracovní pomůcky potřebné k pečení perníčků)
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
- komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i dospělými (ptá se, proč vykrajujeme zrovna „zoubky“?)

Sociální a personální:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech (rozhodne, kolik „zoubků“ si vytvoří, jak si je vyzdobí, atd.)
- umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej (zhodnotí svou práci)
- uvědomuje si, že za sebe a své jednání odpovídá a nese důsledky (pracuje bezpečně s ohledem na ostatní děti, podle pokynů učitelky)
- dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim (bezpečná manipulace s pracovními pomůckami)
- dokáže pomoci slabším (s vykrajováním, válením těsta, atd.)

Činnostní a občanské:

- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení, k úkolům a povinnostem přistupuje odpovědně (dokončí práci, uklidí si pracovní prostředí),
- váží si práce i úsilí druhých (dokáže kladně zhodnotit nejen svou práci, ale i práci ostatních, neposmívá se)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metodu učení kooperativního, prožitkového, situačního a spontánního sociálního učení. Při práci jsme si povídali o tom, proč vykrajujeme zrovna „zoubky“, jestli jsou perníčky zdravé pro zoubky či ne a proč, proč si musíme zuby po jídle vyčistit, kolik máme v ústech zubů....atd.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započatím práce určí učitelka bezpečnostní pravidla, připraví bezpečné pracovní prostředí, bezpečné pracovní pomůcky, kvalitní osvětlení a větratelnost místnosti. Ujistí se, že všechny děti pravidla pochopily a dohlíží během práce na jejich dodržování. Hygienu rukou zajistí před a během práce dle potřeby v umývárně MŠ.

Použitý materiál a pomůcky:

Dřevěný vál, válečky, vykrajovátka, mísa s těstem, mouka, příborové nože, popř. dřevěné nožičky, plechy, tuk na vymazání plechů, nádoby na upečené perníčky, zdobící materiál.

Motivace:

Řízený rozhovor na dané téma.

Popis pracovního postupu:

- výběr vhodného místa (u stolečků, vhodně osvětlené, dbát na pravidelné větrání)
- přichystání všech potřebných pomůcek (vály, válečky, příborové nože, popř. dřevěné nožičky, vykrajovátka, mouka)
- vypracování těsta (děti si vyzkouší, jak se mouka propojuje s ostatními surovinami, které jim paní učitelka popisuje)
- následuje vyvalování těsta válečkem (většinou s malou dopomocí paní učitelky) a vykrajování „zoubků“
- přenášení vykrojených výrobků na plech
- pečení (zde dbá paní učitelka na bezpečnost dětí zajištěním dalšího pedagoga obsluhující jen troubu)
- samotné zdobení
- úklid všech pracovních pomůcek
- průběžné hodnocení, hodnocení, výstava, ochutnávka

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Vykrajování zvládají všechny děti bez potíží, učitelka pomáhá některým dětem při vyvalování těsta, zdobení zvládají všechny děti obdivuhodným způsobem.

Problémové úlohy:

- vyvalování těsta válečkem je náročnější, menší děti potřebovaly pomoc paní učitelky, větší děti zvládly samy
- děti si vyzkoušely různé způsoby zdobení – igelitovým sáčkem naplněným zdobícím materiálem, prsty, malou lžičkou

- děti přišly na to, že nazdobený perníček, pokud se otře prstem, může se zdobit znovu

Reflexe a vyhodnocení:

- děti se snažily spolupracovat, ukazovaly si vzájemně své výrobky, měly z nich radost a chutnaly jim
- dokázaly samy zhodnotit svou práci, měly radost ze svých výrobků a těšily se na to, až je ukážou svým rodičům a ptaly se, kdy budeme péct zase

5.3 Námět: Tvoření pomocí textilií a přírodních materiálů

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Dítě a ten druhý

Tematický celek: Tematika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) – dokázat popsat vlastními slovy vlastnosti látky, vysvětlit, na co všechno se látka může použít, k čemu může sloužit a kde a jak se získává (použijeme příklad „Jak krtek ke kalhotkám přišel“)

Psychomotorický (dovednostní) – vyzkoušet si práci s látkou (stříhání, lepení), děti si samy si mohou vybrat, jakou látku použít (barvu, vystřižený tvar, hrubost či měkkost látky), kombinovat látky dle vlastní fantazie

Afektivní (postojové) – při práci klást otázky na dané téma, mít radost z práce samotné i z dokončeného společného díla, umět oceňovat práci svou i druhých

Sociální (komunikativní) – učit se spolupracovat na společném díle, respektovat názor a práci druhých, umět oceňovat práci druhých, ale zároveň obhájit svůj názor

Klíčové kompetence:

K učení:

- klade otázky a hledá na ně odpovědi (co je to textilie, kde se vzala, proč je každá jiná...)
- chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí (navazujeme na vyprávění „Jak krtek ke kalhotkám přišel)
- uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích, rozvíjí jemnou motoriku (stříhání, lepení)
- rozvíjí a užívá všechny smysly

K řešení problémů:

- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí (snaží se pracovat s lepidlem efektivně, při stříhání silnější látky požádá o pomoc učitelku a nestydí se za to)
- postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje (vybírá si barevnost látky podle vlastního vkusu)
- využívá dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost (dozdobení)

Komunikativní:

- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím (zajímá se o dané téma)
- porozumí slyšenému (dokáže zopakovat děj pohádky, dokáže svými slovy popsat výrobu textilií)
- formuluje otázky, odpovídá a slovně reaguje
- domluví se při práci slovy i gesty, improvizuje

Sociální a personální:

- spolupracuje s ostatními na společném výrobku
- dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla při práci
- umí si obhájit svůj postoj nebo názor, respektuje názor druhých
- přijímá a uzavírá kompromisy, řeší konflikt dohodou

Činnostní a občanské:

- odhaduje rizika svých nápadů, jde za svým záměrem, ale také dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem
- porozumí běžným neverbálním projevům citových prožitků a nálad druhých
- pochopí, že každý má ve třídě svou roli, podle které je třeba se chovat
- chová se a jedná na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metody slovní (vysvětlování, popis), názorně demonstrační a praktické. Při práci jsme si povídali o tom, jak to dopadne, když si děti nečistí zuby a že jsme páni zubaři a musíme tenhle „zoubek opravit“.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Děti byly poučeny o bezpečném zacházení s nůžkami a lepidlem, o tom, že při práci musí dodržovat pokyny učitelky.

Použitý materiál a pomůcky:

Kartonový papír, lepidlo „Herkules“, nůžky, černý fix, kousky předchystaných textilií, přírodniny na ozdobu (šípky, vlašské ořechy, listy).

Motivace:

Pohádka (vyprávěli jsme si o tom, že zoubek je celý „zkažený“ a my ho opravujeme)

Popis pracovního postupu:

- výběr vhodného místa (dobré osvětlení a větratelnost místnosti)
- příprava pomůcek
- „zub“ z kartonu vystřihne paní učitelka
- děti si vyberou kousky látek dle svého vkusu a mohou začít stříhat na kousky a různé tvary dle vlastní fantazie

- na látku nanášou štětcem lepidlo
- látku přilepí na karton, postup opakují dokud není „zub“ zcela pokrytý textilií
- na dozdobení použijí přichystané přírodniny, přilepí je opět lepidlem
- po skončení práce následuje úklid všech pomůcek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Tvoření nebylo pro děti náročné, zvládly to všechny, ačkoliv se jim látka pod štětcem někdy křivila, hravě si s tím poradily.

Problémové úlohy:

Děti mohly vyzkoušet, že i když se látka krčí, mohou ji nalepit i tak a vzniknou tím o to zajímavější výrobky.

Reflexe a vyhodnocení:

Dětem se líbila především spolupráce ve skupině, kterou si náležitě užily. Pomáhaly si a těšily se ze společného výtvoru. Kladné hodnocení a pochvala ze strany učitelky byla samozřejmostí.

5.4 Námět: Edukace správného čištění zubů při tvoření s modelínou

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: Předškoláci

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) – dokázat pojmenovat pomůcky potřebné k správné ústní hygieně, popsat postup správného čištění zubů, vysvětlit, proč je důležité mít čisté a zdravé zuby, vyjádřit vlastními slovy co je to zubní kaz, a jak vzniká, navrhnout prevenci

Psychomotorický (dovednostní) – vyzkoušet si čištění zubů na sádrové zubní protéze (kartáčkem, zubní pastou), pod vedením pedagoga předvést nácvik správného použití zubní nitě, zubního a mezizubního kartáčku a následně do sádrové protézy doplnit chybějící zuby, které vymodelují z bílé modelovací hmoty, po zaschnutí dle své fantazie zkusit dotvořit akrylátovými barvami či fixami

Afektivní (postojové) – učit se vědomě (výklad pedagoga), vnímat všemi smysly při tvoření, zdůvodnit svůj systém práce, argumentovat – klást při práci otázky na dané téma a snažit se porozumět odpovědím

Sociální (komunikativní) – svou slovní zásobu si rozšiřovat o nová slova a nové pojmy, kterým se snažit porozumět, dotazovat se a vést smysluplný dialog

Klíčové kompetence:

K učení:

- klade otázky a hledá na ně odpovědi (proč si musíme čistit zuby, co je to dentální nit a mezizubní kartáček, na co se používá, proč je jedna pasta sladká a druhá pálivá...)
- aktivně si všímá, co se kolem něho děje (technika čištění zubů)
- chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí (učí se pojmenovat a používat všechny pomůcky potřebné k dentální hygieně)
- poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo (dotvoření zubů z modelíny na použitém modelu)
- učí se nejen spontánně, ale i vědomě, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje (při práci se dotazuje k danému tématu, zaujatě poslouchá výklad pedagoga)
- učí se pojmenovat části těla (jazyk, zuby, horní čelist, dolní čelist...) a zná jejich funkci
- má povědomí o těle a jeho vývoji (mléčné zuby vypadnou, nahradí je zuby stálé)
- rozlišuje, co prospívá zdraví a co mu škodí (zdravé a nezdravé potraviny)

K řešení problémů:

- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti (nestydí se vyžádat si pomoc pedagoga při práci s dentální nití)
- postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje (při práci s modelínou tvaruje „zub“ dle své fantazie)
- spontánně vymýšlí nová řešení problémů a situací (navrhuje čištění zubů elektrickým kartáčkem, diskutuje o jeho kladech a záporech)

Komunikativní:

- pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno (správné názvy pomůcek k dentální hygieně)
- porozumí slyšenému (vysvětlí význam prevence zubního kazu)
- slovně reaguje, diskutuje, vede smysluplný dialog
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu o nová slova

Sociální a personální kompetence:

- uvědomuje si, že za sebe i své jednání odpovídá a nese důsledky (pokud si nebude správně čistit zuby, bude je mít zkažené)
- uvědomuje si, že zkažené a chybějící zuby mají vliv na správnou výslovnost

Činnostní a občanské:

- chápe, že může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá (pochopí, že jestli si bude či nebude čistit zuby je jeho rozhodnutí a dokáže odhadnout rizika těchto rozhodnutí)
- chápe, že činnost a pracovitost jsou přínosem a že naopak lhostejnost, nevášnivost, pohodlnost a nízká aktivita mají své nepříznivé důsledky

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metodu slovního a názorného učení spolu s kooperativním.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím práce si připravíme pracovní pomůcky a bezpečné, dobře osvětlené pracovní prostředí. Sádrové odlitky ze stomatologické laboratoře jsou řádně odezinfikované dvoustupňovou dezinfekcí. Hygienu rukou zajistí učitelka v umývárně mateřské školy.

Použitý materiál a pomůcky:

Sádrové odlitky chrupu, pomůcky k dentální hygieně – zubní a mezizubní kartáčky, zubní nit, zubní pasta, fixy, modelína, akrylátové barvy, štětce, příborový nůž.

Motivace: Řízený rozhovor k tématu

Popis pracovního postupu:

- výběr vhodného místa (dobře osvětlené, prostorné)
- děti si vyberou sádrový odlitek, na kterém si vyzkouší správné čištění zubů
- nanesou zubní pastu na kartáček
- děti čistí zubní protézu dle instrukcí učitelky a poslouchají její výklad
- po řádném správném vyčištění sádrový odlitek v umývárně umyjí a vyzkouší pod vedením učitelky čištění dentální nití a mezizubním kartáčkem

- poté započne práce s modelínou, kde si každé dítě záměrně chybějící zub či skupinu zubů domodeluje a po zaschnutí následně domaluje buď akrylátovými barvami či fixami
- po skončení práce následuje úklid všech pomůcek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Při čištění odlitku nemají děti žádné potíže, při práci s mezizubním kartáčkem také ne, jen s dentální nití potřebují drobnou pomoc při namotání nitě na prsty. Práce s modelínou pro děti není náročná, „zoubky“ si dotvoří všichni dle své fantazie. Menším dětem můžeme práci ještě ulehčit nabídnutím plastelíny, se kterou se lépe pracuje (nemusí se namáčet) a je barevnější (mohou si dotvořit i „zkažené zuby“).

Problémové úlohy:

- děti mohou zaznamenat, že pokud se modelína namočí vodou moc, hůře se zpracovává a nejde snadno propojit
- pokud se modelína nenamočí, je tuhá a tvrdá
- práce s dentální nití vyžaduje jemnou motoriku, při které menší děti potřebují pomoc

Reflexe a vyhodnocení:

- v oblasti jemné motoriky je práce s dentální nití náročnější na koordinaci pohybů
- děti měly radost ze své práce, byly rády, že se něco nového dozvěděly a i když jsme byli s prací hotovi, stále se k danému tématu vracely a bylo vidět, že je zaujalo a že si z tvořivého dne něco odnesly

5.5 Námět: Co zubům prospívá a co jim škodí

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) – učit se poznávat vlastnosti papíru, dokázat přiřadit vystřižené potraviny ke správnému „zoubku“ a zároveň zdůvodnit proč, dokázat vysvětlit vlastními slovy proč si myslí, že jsou některé potraviny zdravé a jiné méně zdravé či škodlivé a jak bychom se tedy měli stravovat

Psychomotorický (dovednostní) - vystříhnout z letáku potraviny a rozhodnout, ke kterému „zoubku“ je přiřadit (k tomu, který se směje či k tomu, který se mračí) a následně je na vystřižené zuby nalepit

Afektivní (postojové) – objasnit důvod svých rozhodnutí, vyvodit obecné závěry (po sladkém se zuby kazí, zelenina a ovoce dodá vitamíny) a navrhnout zlepšení stravovacích návyků, umět posoudit, že pokud budou zdravěji jíst, tak budou mít zdravé nejen zuby, ale bude to prospěšné pro celé jejich tělo

Sociální (komunikativní) – dokázat uznat, že pokud si budou zdravé zuby udržovat, tak to bude hezké a zdůvodnit také, proč mají chybějící zuby vliv na správnou výslovnost a tím i komunikaci mezi dětmi navzájem

Klíčové kompetence:

K učení:

- soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje (uvědomuje si vlastní tělo), všímá si souvislostí (zubní kaz spojuje s nesprávnými stravovacími návyky)
- učí se nejen spontánně, ale i vědomě (osvojuje si poznatky o těle a jeho zdraví a dovednosti důležité k podpoře zdraví)
- uplatňuje získanou zkušenost v praktických situacích a v dalším učení, vytváří si zdravé životní návyky a postoje jako základ zdravého životního stylu (má povědomí o významu správné dentální hygieny a zdravé výživy)
- klade otázky a hledá na ně odpovědi (při činnosti zaměřené k poznávání lidského těla chce věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí porozumět)

Kompetence k řešení problémů:

- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí (diskutuje s ostatními dětmi o tom, proč se rozhodly nalepit vystřižené potraviny jinak nežli ono a proč)
- postupuje cestou pokusu a omylu (nesprávně nalepený obrázek přelepí jiným)
- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti (ulepené ruce od lepidla si jde samo umýt a nečeká na výzvu učitelky)

Komunikativní:

- samostatně vyjadřuje své myšlenky, otázky i odpovědi (dokáže vést smysluplný dialog o zásadách zdravého stravování úměrně svému věku)
- komunikuje v běžných situacích bez zábran (dokáže se vyjádřit samostatným slovním projevem na dané téma)

Sociální a personální:

- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí (stravovací návyky, dentální hygiena)
- je schopné respektovat druhé a chápat, že lidé se různí, a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečnostem (činnosti, při kterých se dítě učí přijímat a respektovat druhého a činnosti zaměřené na poznávání sociálního prostředí, v němž dítě žije)

Činnostní a občanské:

- učí se své činnosti plánovat (čištění zubů) a vyhodnocovat (čistím si je dobře?)
- chápe, že může o tom, co udělá, rozhodovat svobodně, ale že za svá rozhodnutí také odpovídá (ví, že pokud nebude zdravě jíst, bude nemocné)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metody slovní – monologické a dialogické, praktické – pracovní dovednosti, motivační spolu s kombinací metod s vyučovacími pomůckami.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím práce učitelka vysvětlí bezpečnostní a hygienická pravidla, na jejichž dodržování dohlíží během celého pracovního postupu.

Použitý materiál a pomůcky:

Nůžky, lepidlo, bílý papír, černý fix a reklamní letáky.

Motivace:

Vysvětlování a rozhovor vedený k tématu, příběh o tom, co se stalo Jirkovi, když jedl jen „nezdravé“ potraviny.

Popis pracovního postupu:

- příprava pracovního prostředí (čistý stůl, dobré osvětlení, dobrá větratelnost)
- příprava pracovních pomůcek
- děti si vyberou reklamní letáky, které se jim líbí
- vystřihnou si potraviny
- potraviny roztřídí k buď k „zoubku“ který se mračí, nebo který se směje
- následuje nalepení vystřižených částí
- po skončení úklid pomůcek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Tuto činnost zvládly všechny děti bez větších obtíží. Menší děti měly pouze ulepené prsty od lepidla, což se neodkladně vyřešilo v umývárně.

Problémové úlohy:

Děti si vyzkoušely, že letáky jsou vyrobeny z jemnějšího papíru, proto se rychleji přestřihne či roztrhne, což ovšem dětem vůbec nevadilo a vyřešily to lepidlem.

Reflexe a vyhodnocení:

- dětem se líbila barevnost výrobku
- práci zvládly všechny děti, proto byly všechny spokojené a nadšené
- do tvoření se všechny děti tak zabraly, byla proto skvěle rozvíjena jemná motorika a koordinace ruky a oka
- během činnosti děti kladly mnoho otázek k tématu, na které byla učitelka připravena odpovídat a obohatit tím jejich znalosti

5.6 Námět: Výroba modelu úst a zubního kartáčku v nadměrné velikosti a nácvik správné dentální hygieny na modelu

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostmi ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) - při tvoření poznávat vlastnosti materiálů (plastová láhev, krepový papír, polystyren, vata, atd.), při pracovní činnosti se pohybovat bezpečně ve skupině dětí, dokázat objasnit příčiny vzniku zubního kazu a jeho prevenci

Psychomotorický (dovednostní) - vybrat si štětec (tloušťka), rozhodnout se, jakou barvu bude mít zubní kartáček (výběr krepového papíru), který se chystají dotvořit podle vlastní fantazie, experimentovat s materiály při konkrétní činnosti (např. polystyren se drolí)

Afektivní (postojové) - při pracovní činnosti se aktivně zajímat o danou problematiku a klást otázky (např. "proč se zubní kaz tvoří i mezi zuby?"), mít radost z tvoření i z celkového výsledku společné práce

Sociální (komunikativní) - aktivně naslouchat a komunikovat s paní učitelkou i mezi sebou navzájem, předávat si své poznatky o zubní hygieně i o svých zkušenostech s tvořivými činnostmi, diskutovat nad problematikou ve skupině

Klíčové kompetence:

K učení:

- soustředěně pozoruje (ukázkou práce se štětcem a seříznutou plastovou lahví)
- všímá si souvislostí (menší seříznuté plastové lahve budou patřit na modelu úst dopředu, větší dozadu)
- klade otázky a hledá na ně odpovědi (proč máme vzadu v ústech zuby “velké a široké” a vepředu “malé a tenké”?)
- poznává, že se může mnohému naučit - seznamování se s elementárními číselnými a matematickými pojmy (počet vytvořených “zoubků”)
- učí se spontánně, ale i vědomě (práce s dentální nití a mezizubním i zubním kartáčkem)
- učí se s chutí, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- slovně vyjadřuje svoje fantazijní představy

Kompetence k řešení problémů:

- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti (nerovnoměrně nalepený krepový papír přelepí druhým kouskem)
- postupuje na základě pokusu a omylu, zkouší, experimentuje (zjistí, že vaty v podobě zubní pasty musí na kartáček použít méně, jinak nebude držet nalepená)
- vnímá elementární matematické souvislosti (všímá si počtu zubů a snaží se je spočítat)
- využívá dosavadní zkušenosti, fantazii a představivost (vkládá do mezizubních prostorů smotky krepového papíru jakožto zbytky jídla a následně se je snaží vyčistit mezizubní nití i mezizubním kartáčkem)
- uvědomění si vlastního těla (na modelu vnímá prostorovou orientaci - vpravo, vlevo, vpředu, vzadu, nahoře, dole)

Komunikativní:

- samostatně vyjadřuje své myšlenky a nápady (maluje na zub černou fixou “zubní kaz”)
- vyjadřuje se smysluplně, vnímá souvislosti, aktivně a bez zábran komunikuje, je zvědavý
- dokáže sdílet své prožitky a pocity s ostatními dětmi

Sociální a personální kompetence:

- uvědomuje si, že za své jednání nese důsledky (nebude-li dodržovat správnou ústní hygienu, bude mít zkažené zuby)
- umí si vytvořit svůj názor a nebojí se jej vyjádřit (vidí, že zkažené zuby nikomu nebudou slušet a snaží se proto “myslet” na prevenci)
- samostatně vyjadřuje své myšlenky (ví, že stravu je nutné dobře pokousat a se zkaženými či bolavými zuby to půjde hůře)

Činnostní a občanské kompetence:

- chápe, že se může o tom, co udělá rozhodovat svobodně (rozlišuje, co zdraví prospívá a co mu škodí, má povědomí o významu péče o čistotu a zdraví, o zdravé výživě, aktivním pohybu) a že za svá rozhodnutí také odpovídá (chová se tak, aby v běžných a známých situacích neohrožovalo pohodu, bezpečí a zdraví své, ani svých bližních)
- chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu (i když nebudou mít hezké zuby)
- uvědomuje si, že svým chováním může ovlivnit druhé (dává dobrý příklad v čištění zubů)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metody slovní – monologické a dialogické, praktické – pracovní dovednosti, metoda kooperativního a spontánního sociálního učení.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím práce učitelka vysvětlí bezpečnostní a hygienická pravidla, na jejichž dodržování dohlíží během celého pracovního postupu. Jejich správné pochopení si opakovaně během pracovní činnosti ověřuje. Práci s tavnou pistolí provádí učitelka sama. Hygiena rukou je zajištěna v umývárně.

Použitý materiál a pomůcky:

Štětce, lepidlo (tuhé i tekuté), PET lahve, kousky polystyrenu, vata, barevný krepový papír, pracovní podložka, barevné fixy, tavná pistole, nůžky, tkanička od bot (dentální nit).

Motivace:

Řízený rozhovor k tématu.

Popis pracovního postupu:

- příprava pracovního prostředí (dostatečně velká pracovní plocha, dobrá osvětlenost, větratelnost)
- příprava pracovních pomůcek
- paní učitelka připraví dětem seříznuté dno PET lahve, které děti štětcem a bílou akrylátovou barvou vymalují
- po zaschnutí dna PET lahví paní učitelka přilepí tavnou pistolí k předem připravenému modelu z kartonu pošíitého látkou
- pro vytvoření zubního kartáčku si děti samy vyberou barvu krepového papíru a velikost polystyrénu (lze seříznout dle přání dětí)
- následuje polepení polystyrénu krepovým papírem
- nalepíme horní část pro štětiny
- nalepení vaty
- dozdobení fixami
- do modelu chrupu vkládání "zbytků jídla" a následný nácvik správného čištění dentální nití (tkaničkou od bot)
- použití vytvořeného zubního kartáčku na zhotoveném modelu chrupu
- nácvik správného čištění - zubním kartáčkem (všechny strany)

- úklid pracovního pole

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

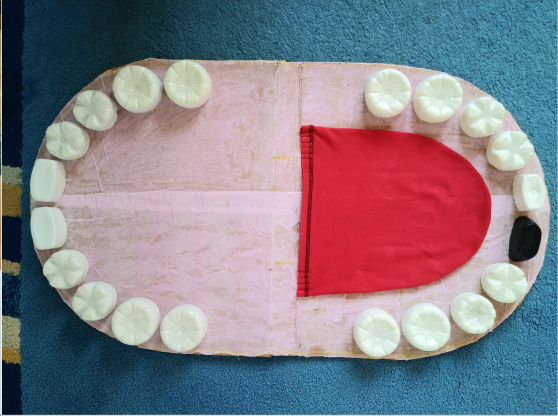
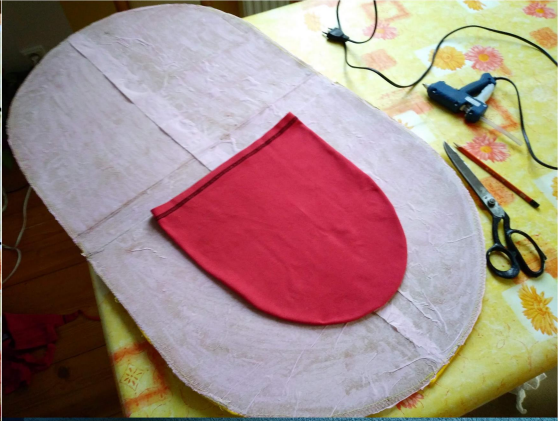
Seříznuté PET lahve zvládly vymalovat všechny děti. Při polepování zubního kartáčku krepovým papírem bylo obtížnější použít jeden velký kus, proto paní učitelka dětem poradila nastříhat si krepový papír na menší kousky, se kterými se lépe pracovalo. Výhodou byla větší velikost polystyrénu. S dopomocí zvládly pracovní činnost i menší děti.

Problémové úlohy:

Manipulace a stříhání krepového papíru bylo pro menší děti obtížnější, proto vyžadovalo dopomoc paní učitelky, větší děti zvládly bez problémů. Krepový papír se hůře lepí (jemnost) a trhá, což děti vyřešily přelepením dalším ustřiženým kouskem. Vata (zubní pasta) držela na kartáčku méně, děti proto musely použít větší množství lepidla.

Reflexe a vyhodnocení:

Model úst a zubního kartáčku zaujal děti svou velikostí, proto se jim s ním dobře pracovalo a během celé pracovní činnosti se aktivně zajímaly o vše, co se této problematiky týkalo a neustále se k tématu vracely i po skončení tvoření. Součástí modelu byl i jazyk, na jehož funkci se děti vyptávaly, a kterému budeme věnovat další samostatné tvoření.

5.7 Námět: Vrtání zubního kazu, čištění a oplach zubu, dotvoření zubu výplní (bílou plombou) aneb “Hra na pana doktora”

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)
- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) - dokázat popsat pracovní postup “opravy” zubu postiženého zubním kazem, pojmenovat pomůcky potřebné k danému výkonu, dodržet správný postup dle instrukcí paní učitelky, během práce se aktivně dotazovat (proč se musí zoubek oplachovat), pracovní postup si zapamatovat a umět zdůvodnit postup i výsledek své práce (proč musí mít pan zubař na ústech při práci roušku a na ruce rukavice), zjistit, že zub se čistí nejen z horní strany, ale že je potřeba ho čistit ze všech stran, že zubní kaz se může vytvořit i z boku či zezadu.

Psychomotorický (dovednostní) – vyzkoušet si na nadživotním dřevěném modelu zubu vyvrtat zubní kaz (akumulační vrtačkou) a pokusit se jej znovu opravit, model zubu si modelínou dotvořit podle vlastní fantazie, praskliny po bocích zubu “zaspárovat” modelínou a hotový zub “vyčistit” vyrobeným zubním kartáčkem.

Afektivní (postojové) - učit se vědomě (dodržet daný pracovní postup, během práce klást otázky na dané téma), ale i spontánně (práce s modelínou), radovat se z výsledku své práce a z volného pobytu v přírodě spojeného s tvořením.

Sociální (komunikativní) – rozšiřovat svou slovní zásobu o nová slova a navrhnout nová řešení “opravy zubu” v souvislosti s okolním prostředím (spadané listí), komunikovat radostně a bez zábran, pociťovat radost z volného pohybu v přírodě.

Klíčové kompetence:

K učení:

- soustředěně objevuje (zubní kaz je měkký “jako bláto”) a zkoumá (hloubku díry po zubním kazu)
- všímá si souvislostí (podél modelu zubu se táhnou praskliny)
- uplatňuje předem získanou zkušenost v praktických situacích a dalším učení (vyvodí obecný závěr, že pokud by se zub nechal s dírou, zkazil by se ještě víc a musel by se následně vytrhnout)
- vyvine úsilí a soustředí se na činnost (pracuje na vyčištění zubu dětskou akumulací vrtačkou, následně zub umyje vodou a kořínkovým kartáčem, vysuší)
- při zadané práci dokončí, co započalo, pracuje podle instrukcí a pokynů (pečlivě “zaplombuje” celý zub a nevynechá ani “spáry” po stranách zubu)

K řešení problémů:

- všímá si problémů v bezprostředním okolí (zub si musí očistit od listí, aby s ním mohl dál pracovat)
- řeší problémy, na které stačí (poprosí paní učitelku o hrábě a listí si shrne na stranu)
- nebojí se chybovat, experimentuje (“spáry” se snaží vyplňovat jak ručně, tak i nástrojem)

Komunikativní:

- při pracovní činnosti komunikuje bez zábran a ostychu (je soustředěně zabráno do práce a svoji činnost neustále popisuje a klade při ní další otázky a hledá odpovědi)

- sděluje své prožitky a pocity, vede smysluplný dialog a nechává se vést svou fantazií

Sociální a personální kompetence:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech (dbá pokynů učitelky a chápe důležitost dodržení pracovního postupu, ale zároveň si je vědomo, že v tvoření může využít vlastní fantazii a realizovat své myšlenky a nápady)
- spolupodílí se na společných rozhodnutích, dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla a přizpůsobuje se jim (dbá pokynů při práci s akumulací vrtačkou)

Činnostní a občanské:

- učí se svoje hry plánovat a organizovat (nejdříve uklidí listí, potom může pracovat se zubem), řídit a vyhodnocovat (posoudí, zda je činnost pro něj už hotová či zda ji má ještě vylepšovat)
- má smysl pro povinnost ve hře, práci i učení (zadanou práci dokončí, pracovní pomůcky si po sobě uklidí)
- prožívá radost ze zvládnutého a poznaného (má radost z výsledku své práce)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metodu prožitkového a situačního učení. Při práci jsme si povídali pohádku o tom, jak tudy procházel “obr Drásal” na návštěvu za svým kamarádem do hor a cestou mu vypadl zub, celý zkažený, a my že si tedy zahrajeme na pana zubaře a zub se budeme snažit “opravit”.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím práce v terénu určí učitelka bezpečnostní pravidla, na jejichž dodržování se s dětmi předem dohodne (pokyny pro práci s akumulací vrtačkou). Hygiena rukou je zajištěna jednorázovými gumovými rukavicemi a jednorázovými vlhčenými ubrousky.

Použitý materiál a pomůcky:

Dřevěný model zubu, dřevěná špachtle, bílá modelína, akumulací vrtačka, gumové rukavice, ústní rouška, bílé oblečení (jako pan zubař), spadané listí, kbelík s teplou vodou,

kořínkový kartáč, ochranné brýle, vyrobený zubní kartáček z předchozího technického tvoření, ručník, baterka, malé hrábě na úklid spadaneho listí.

Motivace:

Pohádka o "Obru Drásalovi", řízený rozhovor na dané téma.

Popis pracovního postupu:

- děti "vyhrabou" listím zapadaný "zub", který tu ztratil "Obr Drásal"
- po očištění zjistí, že je "zub zkažený"
- zahrajeme si tedy na pana doktora, který "zubní kaz" ošetří
- převlečeme se do "doktorského" oblečení, připravíme si potřebné pomůcky, použijeme ústní roušku, gumové rukavice a ochranné brýle a můžeme začít "vrtat" akumulární vrtačkou
- po odstranění zubního kazu následuje oplach a očista zubu teplou vodou a kořínkovým kartáčem
- zub osušíme ručníkem, protože aby byla výplň kvalitní, musí být zajištěno sucho
- začínáme nanášet modelínu ve vrstvách a každou vrstvu osvítlíme světýlkem (baterkou), protože bílá plomba chemicky reaguje na světlo
- snažíme se modelovat zub do hladka (špachtlí a rukou), aby nebyl drsný pro jazyk a uhladíme také všechny "spáry", aby se v nich nehromadily zbytky potravy
- hotový "zub" důkladně očistíme ze všech stran "zubním kartáčkem", který jsme si vytvořili při minulém technickém tvoření
- uklidíme po sobě pracovní pomůcky a shrabeme také všechno listí, kterým byl "zub" zasypaný
- výsledek technického tvoření vystavíme na chodbě

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Ač se na první pohled může zdát toto tvoření složitější či náročnější, tak díky nadživotní velikosti "zubu" to technicky zvládly všechny děti bez rozdílu. Některé měly modelínu pěkně uhlazenou, jiné drsnější, ale energie, s jakou se všechny děti zapojovaly, byla úžasná.

Problémové úlohy:

- akumulární vrtačka “vyvrtala zub” jen nedokonale, dočištění musely děti provést dřevěnou špachtlí nebo ručně
- nanášení modelíny do “mikrospár” zvládaly pouze starší děti

Reflexe a vyhodnocení:

Toto technické tvoření se dětem obzvláště líbilo, zvláště proto, že jej celým dnem doprovázel pohádkový příběh o “Obru Drásalovi” a že probíhalo venku za krásného podzimního počasí. Osvědčilo se mi zařazování - pokud je to možné - více technických činností venku na čerstvém vzduchu, děti si to vždy lépe užijí a zapamatují si více informací, které posléze řadí do souvislostí a rády se k danému tématu zpětně vrací.

5.8 Námět: Tvoření z netradičních materiálů

Vzdělávací oblast RVP PV: Dítě a jeho tělo

Dítě a jeho psychika

Tématický celek: Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole

Doporučený věk: 2 – 7 let

Obecné cíle:

- seznámit děti s důležitostí ochrany svého zdraví (zdravá strava)

- vést děti ke kladnému vztahu ke svému zdraví a k péči o něj
- prohlubovat u dětí poznatky o svém zdraví a správné ústní hygieně
- osvojit si věku přiměřené praktické dovednosti
- seznámit děti s pomůckami k provádění správné ústní hygieny

Edukační cíl:

Kognitivní (znalostní) - poznávat vlastnosti netradičního materiálu (hebkost z jedné strany, drsnost z opačné strany, měkkost, tvárnost, pružnost), roztřídit a pojmenovat materiál podle barvy a vybrat si tu, se kterou budou pracovat, vyjmenovat tvořivé činnosti, které bychom ještě mohli aplikovat na daný materiál

Psychomotorický (dovednostní) - vybrat z barevné škály takovou barvu, se kterou budou pracovat, poznávat, že stříhání nůžkami je zde obtížnější než u papíru, rozhodnout, zda se jejich "zoubek" bude mračit či smát, nalepit očka a dotvořit fixami, dozdobit dle vlastní fantazie

Afektivní (postojové) - učit se spontánně (stříhání, lepení), ale i vědomě (dané téma se neustále prolíná celým technickým tvořením), mít radost z výsledku své práce (jsou zaujati barevností použitého materiálu)

Sociální (komunikativní) - samostatně vyjadřovat své myšlenky a názory, respektovat práci druhých, při společné činnosti se domlouvat a spolupracovat (při zavazování mašličky)

Klíčové kompetence:

K učení:

- soustředěně pozoruje (sleduje tahy tužkou u paní učitelky při obkreslování tvaru zubu a snaží se je napodobit)
- zkoumá a objevuje vlastnosti použitého materiálu (obkresluje tvar zubu, stříhá, lepí)
- vyvine úsilí, soustředí se na činnost (zuby lepí k sobě, drobné nerovnosti zastříhává nůžkami)
- raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo (má radost z výsledku své práce, ale i ze samotného technického tvoření)
- učí se s chutí (je při práci povzbuzováno a chváleno)

K řešení problémů:

- řeší problémy na základě bezprostřední zkušenosti (pokud si myslí, že se mu tvoření nedaří, vystřihne si jiný "zoubek")
- postupuje cestou pokusu a omylu, zkouší, experimentuje (pokud se vzájemně k sobě slepené "zoubky" nepřekrývají tak jak by měly, obstřihne je nůžkami nebo k nim dolepí kousek dalšího materiálu jako "zubní kaz")
- náročnější úkol řeší s oporou a pomocí dospělého (nestydí se požádat o pomoc při zavazování mašličky)

Komunikativní:

- při pracovní činnosti komunikuje bez zábran a ostychu s dětmi i s dospělými
- samostatně vyjadřuje své myšlenky, pocity, nálady, vede s dětmi i s paní učitelkou smysluplný dialog
- rozumí slyšenému (chápe pokyny učitelky)

Sociální a personální:

- samostatně rozhoduje o svých činnostech (vybere si samo barvu i povrch použitého materiálu)
- uvědomuje si, že za sebe a své jednání odpovídá a nese důsledky (s nůžkami manipuluje bezpečně s ohledem na své okolí)
- projevuje dětským způsobem citlivost a ohleduplnost k druhým, pomáhá slabším (uvazování mašličky, lepení oček)

Činnostní a občanské:

- zajímá se o druhé i o to, co se kolem děje (nabídne pomoc druhým)
- váží si práce i úsilí druhých (umí druhé povzbudit)
- dokáže měnit cesty a přizpůsobovat se daným okolnostem (spolupracuje s ostatními dětmi)

Vyučovací metody a formy práce:

Využili jsme metodu slovní (vysvětlování), názorně demonstrační a praktickou.

Bezpečnostní a hygienické pokyny:

Před započítím pracovní činnosti učitelka vysvětlí bezpečnostní a hygienická pravidla, jejichž správné pochopení dětmi si ověří zpětnou vazbou.

Použitý materiál a pomůcky:

Barevný pěnový materiál formátu A4, barevné pastelky, barevné stuhy na dozdobení, očka na přilepení, fixy, špejle, knoflíky, nůžky, lepidlo či tavná pistole, obyčejná tužka na obkreslení šablony, barevné dřevěné špachtle.

Motivace:

Řízený rozhovor, představení netradičního materiálu v jeho barevné rozmanitosti.

Popis pracovního postupu:

- společně s dětmi připravíme pracovní plochu s dobrým osvětlením a větratelností místnosti
- připravíme potřebné pomůcky a paní učitelka dětem představí netradiční materiál
- děti si samy vyberou barvu materiálu, ze kterého budou tvořit
- děti obkreslí připravenou šablonu zubu obyčejnou tužkou
- vystřihnou dva stejné kousky, mezi které vloží špejli nebo barevnou špachtli a přilepí k sobě
- dozdobí
- po skončení následuje společný úklid všech pomůcek

Úkoly pro diferenciaci náročnosti:

Technicky toto tvoření zvládli předškoláci bez dopomoci, mladším dětem pomáhala paní učitelka s uvazováním mašle při dozdobení. Při tvoření jsme zjistili, že použití tavné pistole není nutné, že tento materiál je vhodný pro lepení tuhým lepidlem, což technicky usnadnilo práci zejména mladším dětem.

Problémové úlohy:

Materiál byl měkký, dal se lehce ohýbat a stříhat, nevýhodou bylo proto snadné zastříhnutí tam, kde to nebylo původně zamýšleno.

Reflexe a vyhodnocení:

Dětem se nejvíce líbila barevnost použitého materiálu, zkoumaly jeho jemnost z jedné strany a zdrsňený povrch ze strany druhé. Při technickém tvoření děti rozvíjely zvláště oblast jemné motoriky, pomáhaly si, vzájemně si práci průběžně hodnotily a spolupracovaly.

6 Závěr

Bakalářská práce byla zaměřena na rozvoj technicky tvořivých činností realizovaných v mateřské škole. Rozčleněna byla na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části byla v první kapitole rozvedena tematika polytechnického vzdělávání, důvody technického vzdělávání v MŠ, cíle technického vzdělávání spolu s technickou gramotností, pojednávala také o technické tvořivosti a její prospěšnosti u dětí předškolního věku. V druhé části bylo rozpracováno pojetí předškolního vzdělávání s jeho specifikami, metodami a formami práce. Třetí kapitola uvádí cíle předškolního vzdělávání spolu s rámcovými cíli, klíčovými kompetencemi, vzdělávacím obsahem, jak uvedeným v RVP PV, tak v souladu s polytechnickým vzděláváním. Čtvrtá část byla věnována prevenci zubního kazu u dětí předškolního věku, významu dočasného a stálého chrupu, zdravé výživy, fluoridové prevence a preventivních prohlídek. Pátá, praktická část, je ukázkou zpracování metodických listů s tematikou prevence zubního kazu u předškolních dětí jakožto inspirací pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole.

Všechny metodické listy jsem nejprve prakticky ověřila v domácím prostředí se svými dětmi, což je součástí fotodokumentace, posléze v dalších MŠ v rámci tzv. „projektových dnů“ a tzv. „šablon“.

Během období, kdy bylo toto téma stále opakováno, a ke kterému jsme se neustále vraceli v rámci technického tvoření, se u dětí vstívil pozitivní vztah k dentální hygieně, kterou již viditelně pravidelně prováděly, ale zlepšil se také vztah k samotnému zubnímu ošetření u zubního lékaře, ze kterého děti již neměly takové obavy jako na počátku. Tyto informace byly u dětí zjišťovány na základě neformálního motivačního rozhovoru před, v průběhu i na konci činností. Posléze jsem také doplnila sortiment pomůcek pro praktické ukázky používaných při běžné zubní kontrole v zubní ordinaci jako jsou např. plastová barevná zrcátka, ústní roušky, barevné gumové rukavice, smotky buničiny, atd., se kterými se dalo vymyslet spoustu dalších aktivit.

Seznam použitých zdrojů a literatury

BEAN, Reynold. *Jak rozvíjet tvořivost dítěte*. Čes. vyd. Praha: Portál, 1995. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-035-9.

BRIERLEY, John Keith. *7 prvních let života rozhoduje: [nové poznatky o vývoji mozku a výchova dítěte]*. Praha: Portál, 1996. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-109-6.

MERGLOVÁ, Vlasta a Romana KOBEROVÁ IVANČAKOVÁ. *Zubní kaz a jeho prevence v časném dětském věku*. Praha: Havlíček Brain Team, 2009. Edice zubního lékařství (Havlíček Brain Team). ISBN 978-80-87109-16-8.

MERGLOVÁ, Vlasta. PREVENCE VZNIKU ZUBNÍHO KAZU U DĚTÍ. *Pediatric pro praxi*. 2004, **2004**(2), 62-65.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha, 2018. RVP. NUV. Vedoucí práce Splavcová H., Vatalová J.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004. ISBN isbn80-87000-00-5.

FRIEDMANN, Zdeněk. *Didaktika technické výchovy*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2641-3.

NÁDVORNÍKOVÁ, Hana. *Polytechnické činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, [2015]. ISBN 978-80-7496-194-6.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina a Magdaléna KAPUCIÁNOVÁ. *Činnosti venku a v přírodě v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, c2013. Komplexní metodiky jednotlivých oblastí předškolního vzdělávání. ISBN 978-80-7496-071-0.

MOJŽÍŠEK, Lubomír. *Pracovní výchova dětí a mládeže: Lubomír Mojžíšek*. Praha: SPN, 1978. Pedagogická teorie a praxe.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Josef Raabe, c2010. Nahlížet - nacházet. ISBN 978-80-86307-95-4.

KASLOVÁ, Michaela. *Předmatické činnosti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, c2010. ISBN 978-80-86307-96-1.

TMEJOVÁ, Václava. *Vyrábíme s dětmi: polytechnická výchova v mateřské škole*. Ilustroval Patricie KOUBSKÁ. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0936-2.

FICHNOVÁ, Katarína a Eva SZOBIOVÁ. *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí: náměty k RVP pro předškolní vzdělávání*. Vyd. 2. Přeložil Hana VAŇKOVÁ. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0195-3.

Tvořivost v práci učitele a žáka: sborník z celostátního semináře k problematice tvořivosti v práci učitele a žáka, který se konal dne 30.1.1996 na pedagogické fakultě MU v Brně k 50. výročí založení ... Brno: Paido, 1996. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-23-0.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Orbis sensualium pictus*. Praha: Trizonia, 1991. ISBN 80-900953-0-5.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Informatorium školy mateřské*. Vyd. v nakl. Academia 2. Praha: Academia, 2007. Europa (Academia). ISBN 978-80-200-1451-1.

KILIAN, Jan. *Prevence ve stomatologii*. 2. rozš. vyd. Praha: Galén, c1999. ISBN 80-7262-022-3.

ŠMELOVÁ, Eva a Michaela PRÁŠILOVÁ. *Didaktika předškolního vzdělávání*. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1302-4.

KOLLÁRIKOVÁ, Zuzana a Branislav PUPALA, ed. *Předškolní a primární pedagogika*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-585-7.

Seznam použitých zkratk

MŠ – mateřská škola

RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

apod. – a podobně

atd. – a tak dále

aj. – a jiné

č. - číslo

str. – strana

tzv. – takzvaně

např. – například

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Eva Divišová, DiS.
Katedra:	Katedra technické a informační výchovy
Vedoucí práce:	PhDr. Pavlína Částková, PhD.
Rok obhajoby:	2020

Název práce:	Tématika prevence zubního kazu jako inspirace pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole
Název v angličtině:	Dental caries prevention as an inspiration for technically creative activities in kindergarten
Anotace práce:	<p>Bakalářská práce je zaměřena na rozvoj technicky tvořivých činností realizovaných v mateřské škole. Je rozčleněna na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části je v první kapitole rozvedena tematika polytechnického vzdělávání, důvody technického vzdělávání v MŠ, cíle technického vzdělávání spolu s technickou gramotností, pojednává také o technické tvořivosti a její prospěšnosti u dětí předškolního věku. V druhé části je rozpracováno pojetí předškolního vzdělávání s jeho specifikami, metodami a formami práce. Třetí kapitola uvádí cíle předškolního vzdělávání spolu s rámcovými cíli, klíčovými kompetencemi, vzdělávacím obsahem, jak uvedeným v RVP PV, tak v souladu s polytechnickým vzděláváním. Čtvrtá část je věnována prevenci zubního kazu u dětí předškolního věku, významu dočasného a stálého chrupu, zdravé výživy, fluoridové prevence a preventivních prohlídek. Pátá, praktická část, je ukázkou zpracování metodických listů s tematikou prevence zubního kazu u předškolních dětí jakožto inspirací pro technicky tvořivé činnosti v mateřské škole.</p>
Klíčová slova:	Polytechnické vzdělávání, technická výchova, tvořivost, předškolní vzdělávání, zubní kaz.
Anotace v angličtině:	<p>This bachelor thesis is focused on enhancement of technically creative activities carried out in kindergartens. It is divided into theoretical and practical part. In the first theoretical part, the first chapter elaborates on the topics of polytechnical education, the reasons of technical education in kindergarten and benefits of both technical education and technical literacy. The first part also describes technical creativity and its benefits for preschool children. The second part explains</p>

	<p>concepts of preschool education with its specifics, methods and forms or work. The third chapter presents the objectives of pre-school education as well as the framework objectives, key competences and educational contents in light of both the FEP PE and polytechnical education. The fourth part is devoted to prevention of dental caries in preschool children, the importance of temporary and permanent teeth, healthy nutrition, fluoride prevention and preventive examinations. The fifth, practical part, lists examples of methodological sheets with the theme of dental caries prevention in preschool children as an inspiration for technically creative activities in kindergarten.</p>
Klíčová slova v angličtině:	Tooth decay, polytechnic education, technical education, creativity, preschool education.
Přílohy vázané v práci:	
Rozsah práce:	68
Jazyk práce:	Český jazyk